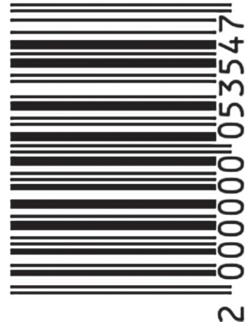

УЖГОРОД

На сьогодні у місті залишаються офіційно проживати близько 28 тисяч громадян із різних куточків нашої держави. Так, ця цифра не була такою в перші місяці повномасштабного вторгнення росії в Україну, вона була значно вищою, але завдяки ЗСУ чимало змогли повернутися до своїх рідних місць, а комусь рідним став Ужгород.

УЖГОРОД ОБЕРІГАЄ УКРАЇНЦІВ ПОНАД 500 ДНІВ ВІД ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Наше місто продовжує підтримувати захисників України, є майданчиком для реалізації бізнесу релокованим підприємствам, надає допомогу тим, надам, де тривають активні бойові дії, а також деокупованим територіям.

За 500 днів повномасштабної війни Україна показала всьому світу свою незламність. І вже ні у кого немає сумнівів у нашої перемоги.

Дякуємо нашим захисникам і захисницям, які відстоюють кожен метр української землі!

Дякуємо волонтерам, медикам, освітянам, правоохоронцям, бізнесу, усім небайдужим ужгородцям, які кожен на своє-

му місці наближають перемогу! Вічна пам'ять і шана Героям, які віддали своє життя за майбутнє України.

12 липня 1922 року вважають офіційною датою заснування 128-ї Закарпатської бригади. Бригада була створена після переформування 128-ї механізованої дивізії, що вела свою історію від 128-ї гвардійської мотострілецької дивізії. Дивізія посідала провідні місця серед інших з'єднань ЗС України за рівнем бойової, виховної та фізичної підготовки.

19 січня 1992 року особовий склад 128-ї дивізії склав присягу на вірність українському народу. Після реформування армії на реформу дивізії стала складовою 38-го армійського корпусу ЗСУ.

Від 1 грудня 2004 року гвардійську мотострілецьку дивізію було переформовано в 128-у окрему механізовану бригаду зі збереженням усіх почесних найменувань і нагород.

Від початку російсько-української війни, у перші місяці проведення АТО, військовослужбовці Закарпатського легіону брали участь в боях за Луганський аеропорт, Северодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ. Зго-

дом брали участь у боях за Дебальцево, проте, попри всі зусилля, бригада змушена була залишити Дебальцівський втрацям, не давши себе оточити.

Після тих важких боїв бригада виконувала завдання на Донецькому напрямку (село Піпярк), на Горлівському напрямку (місто Торецьк та його околиці, зокрема – Зайцево, де між позиціями наших захисників та російських окупантів були кілька десятків метрів, а бойові зіткнення майже не припинялися), на Докучаєвському напрямку.

Унікальності бригаді додає її мультинаціональність

та культурність. З першими хвилями мобілізації ряди бойових підрозділів почали заповнювати жителі області, серед яких багато етнічних угорців, румунів, словаків та й закарпатський діалект для людини, яка не звикла до нього, може здатися іноземною мовою.

Від самого початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну бригада воює теж лише на найважливіших і найважчих рубежах. Воїни 128-ї бригади брали участь у звільненні Херсонської області від російських окупантів, продовжують воювати на південно-східному напрямку, де постійно тривають важкі бої.

ВІТАЄМО ГЕРОІВ!

Закарпатська 128 окрема гірсько-штурмова бригада відзначає 101 річницю від дня створення

«СОВИНЕ ГНІЗДО» ВИКОНУЄ ГУМАНІТАРНУ МІСІЮ

вже понад рік і чотири місяці

Культурно-історичний і наразі гуманітарний Центр допомоги "Совине гніздо" в Ужгороді від перших днів цієї важкої війни надає допомогу внутрішньо переміщеним особам, які знайшли прихисток у нашому місті. Отримують від Центру підтримку і громади, які які перебувають в зоні бойових дій, а також наші захисники.

Звичайні українці, волонтери, продовжують закривати велику частку гуманітарних проблем – щира подяка кожному. Разом до перемоги!
Слава Україні та її Героям!

...

Минулого тижня волонтери Центру видали переселенцям, які зареєстровані в Ужгороді:

- 75 пакетів із необхідними речами для дітей до 2 років;
- 100 продуктових наборів;
- 130 гігієнічних наборів.

Також протягом тижня ВПО могли тут отримати одяг, постільну білизну та посуд (загалом видали 1800 одиниць).

Видачу гуманітарної допомоги здійснювали у партнерстві з PDUM Partnerschaft Deutschland-Ukraine/Moldova e. V., Luftfahrt ohne Grenzen / Wings of Help e.V., ГО Дівчата.

Волонтери «Совиноного гнізда» вдячні партнерам за допомогу, зокрема за 30 наплічників зі шкільними приладами – громадській організації «Дівчата» та її представниці Марині Сташиній-Неймет.

У видачі допомоги людям, які покинули домівки через війну, взяв участь і ініціатор волонтерських зборів для України у Дар-

мштаді, голова ГО «Партнерство Німеччина-України-Молдова» Ульріх Віссманн.

Також для дітей-ВПО провели квест-екскурсію визначними місцями Ужгорода, переможцям та учасникам вручили солодоші та призи.

Як ми вже інформували, зареєструватися на отримання допомоги можна на сторінках центру «Совине гніздо» в телеграмі або фейсбуку. Додаткова інформація – на офіційному сайті за посиланням: <https://sovune.com.ua/>

УЖГОРОДЦІ ПОВИННІ МАТИ ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО МІСЬКИХ УКРИТТІВ

під час оголошення повітряних тривог

Керівники підприємств, установ та організацій усіх форм власності Ужгорода несуть персональну відповідальність за доступ до об'єктів укриття під час оголошення сигналу «Повітряна тривога».

На цьому міський голова Ужгорода Богдан Андрійович наголосив на нараді із керівниками медичних комунальних закладів, управління освіти, управління у справах культури, молоді та спорту, управління охорони здоров'я та цивільного захисту населення, департаменту міської інфраструктури, представниками департаменту соціальної політики.

Богдан Євстафійович укотре зацентрував посадовцям на вільному доступі мешканців міста до укриттів, які знаходяться на балансі медзакладів, закладів освіти, культури тощо. У зв'язку із цим доручив керівникам комунальних закладів та установ ще раз перевірити місця, де люди можуть перебувати під час повітряної тривоги, а також провести додатковий інструктаж із відповідальними особами, які

мають чергувати цілодобово і проконтролювати наявність в об'єктах укриття необхідного обладнання, інвентаря, запасу води тощо.

Присутнім нагадали, що діє розпорядження міського голови від 6 червня 2023 року №320 від «Про забезпечення безперешкодного до-

ступу населення до захисних споруд міста під час оголошення повітряних тривог та утримання їх у належному стані». Відповідно до документа, тривають заходи із перевірки стану укриттів у місті, а також робота із управителями багатоквартирних будинків міста, головами ОСББ та ЖБК.

ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ІЗ ПИТАНЬ СТАНУ ЗАХИСНИХ СПОРУД ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

створено цілодобовий колцентр

Позапланове засідання комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій днями відбулося в Ужгородській міськраді під головуванням заступника міського голови Юрія Рахівського. Участь взяли також представники управління ДСНС України у Закарпатській області, Ужгородського районного управління ГУ Нацполіції в Закарпатській області.

Зустріч провели з представниками (балансоутримувачами) установ та організацій усіх форм власності, насамперед щодо сховищ або укриттів, які знаходяться у неналежному стані. Визначили для них терміни усунення причин та умов неналежного стану. Зазначалося, що оновлено карту укриттів у місті.

Йшлося також про готовність виконавчого комітету Ужгородської міської ради на випадок надзвичайної ситуації, пов'язаної із викидом радіоактивного та хімічного забруднення, прийняття мешканців інших областей, які можуть приїхати у зв'язку з можливою небезпекою.

Створено цілодобовий колцентр для оперативного реагування на звернення громадян із питань стану об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та пунктів видачі засобів радіаційного та

хімічного захисту. **Телефонувати за номерами 1567, (0312) 61-32-20 та (050) 990 5100 можна цілодобово.** За необхідності працюватиме евакуаційна комісія Ужгородської міської ради.

Насамкінець обговорили питання забезпечення протипожежного водопостачання на території Ужгородської міської територіальної громади.

У МІСЬКРАДІ ПРЕДСТАВИЛИ ВАРІАНТ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ГЕРОЯМ

із урахуванням побажань усіх сторін

Концепцію меморіалу загиблим Героям на Пагорбі Слави в Ужгороді прийняли за основу під час чергової зустрічі в міській раді із рідними полеглих Героїв.

Із рідними воїнів зустрілися міський голова Богдан Андріїв, секретар міської ради Ігор Чорний, заступники міського голови Вадим Борець та Артем Погорелов, керівник Ужгородського комбінату комунальних підприємств Анатолій Сухолов, розробник проекту ескізного меморіалу Євген Приходько.

Присутнім продемонструва-ли варіант меморіалу із доповненими побажаннями рідних, які були озвучені на минулих зустрічах. План частини території меморіалу поданий з урахуванням можливого збільшення кількості могил для того, щоб витримати загальну концепцію.

Після обговорення та дискусії дійшли згоди та прийняли за основу концепцію меморі-алу, домови-лися стосовно матеріалу, з якого зроблять пам'ятники – це сірий граніт, ухвалили макет надгробку, узгодили зовнішній вигляд стели, плити, надписів, виконання портрета (або інсталяція, або ЗД-малюнок), розміщення квітника. Також вирішили, що до-

вокола меморіалу створять вічно-зелену кулісу – висадять туї або інший різновид хвойних і таким чином відгородять простір від загального цвинтаря.

Кінцевий варіант із тлумаченням деталей концепції меморіалу розробник ще раз надішле всім родичам у загальну групу, яку створили, вони мають визначитися голосуванням, чи підтримують його. Для закупівлі матеріалів та для визначення виконавця робіт оголосять тендер, аби до початку зими меморіал був завершений.

УЖГОРОД У СКОРБОТІ...

Ужгород 6 липня попрощався зі ще одним загиблим захисником

України – 23-річним солдатом Степаном Шапченком. Стрелець відділення третьої служби військової частини А 3449 загинув 26 червня 2023 року в боях за Батьківщину, виявивши стійкість і мужність.

Степан Валерійович Шапченко народився 29 березня 2000 року. Виховували його дядько і тітка, які були для нього справжніми батьками, та бабуся.

Вирішив стати на захист України, воював у добровольчому розвідувальному батальйоні «Сонечко» Головного управління розвідки Міністерства оборони України, мав позивний «Джокер». Побратими називають його незамінним воїном – якщо потрібно, міг бути кулеметником, штурмовиком. Завжди поводив себе героїчно, виконував усю роботу. Та на запорізькому напрямку під час штурму ворожих позицій віддав життя за Україну, залишаючись до кінця вірним військової присязі.

Нагороджений посмертно відзнакою ГУР Міністерства оборони України за мужність при виконанні спецзавдань. Нагороду передали брату Степана, який також захищає нашу державу, але приїхав провести брата в останню дорогу, як і багато побратимів із ДРБ «Сонечко».

Прощалися із захисником на набережній Незалежності. Віддати шану воїну прийшли містяни, рідні та друзі, представники влади – міський голова Богдан Андріїв, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військовослужбовці. Після заупокійної літургії скорботна хода вирушила до Пагорба Слави, де Степана Шапченка поховали з усіма військовими почестями.

Вічна пам'ять і слава Герою!

Ужгород у понеділок провів в останню путь захисника України – 38-річного солдата Радіона Миковича, бійця 2-го протитанкового відділення взводу вогневої підтримки 2-го десантно-штурмового батальйону військової частини А 0281.

Радіон Михайлович Микович народився 10 серпня 1984 року в Ужгороді. Був дуже хорошою та чуйною людиною, прекрасним сином для батьків, люблячим чоловіком для дружини, добрим татом для доньки. Ставши на захист України, служив у 95-ій десантно-штурмовій бригаді, поки 3 липня 2023 року ворожа куля не обірвала його життя.

Із Героєм прощалися на набережній Незалежності, де священники відслужили заупокійну літургію. Віддати шану воїну прийшли рідні, друзі, міський голова Богдан Андріїв, заступник керівника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військові, містяни.

Від головнокомандувача Збройних Сил України генерала Валерія Залужного зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння у лавах ЗСУ.

Жалобна хода пройшла центральною частиною міста до Пагорба Слави – там Героя поховали з військовими почестями.

У захисника залишилися батьки, дружина та донька.

Вічна пам'ять і шана Герою!

В Ужгороді 11 липня провели в останню дорогу

27-річного солдата Олександра Вашаша. Захисник служив у першому протитанковому відділенні протитанкового взводу роти вогневої підтримки військової частини А7080.

Віддати шану воїну та провести його в останню путь прийшли містяни, рідні та близькі, військовослужбовці, міський голова Богдан Андріїв, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець.

Олександр Михайлович Вашаш народився 12 березня 1996 року. Його дитинство та юність пройшли в Ужгороді. Був чесним, мужнім, цілеспрямованим, енергійним, завжди готовим прийти на допомогу. Саме тому із перших днів повномасштабного вторгнення росії в Україну пішов захищати Батьківщину зі зброєю в руках. Залишаючись до кінця вірним військової присязі, Олександр загинув 5 липня 2023 року.

У захисника залишилися мама, батько, брати.

На набережній Незалежності священники відслужили заупокійну літургію, військові зачитали Пам'ятний лист головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного на знак вдячності за жертвне служіння у лавах Збройних Сил України.

Поховали Олександра Вашаша з усіма військовими почестями на Пагорбі Слави.

Вічна і світла пам'ять Герою!

ОГОЛОШЕННЯ

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМИ** Диплом серії АК № 21982317, виданий 30 червня 2003 року Перечинським професійно-технічним училищем № 13 на ім'я Лукан Рената Миколаївна (спеціальність "Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)"); та Додаток № 081844 до Диплома серії АК № 21982317, виданий 30 червня 2003 року Перечинським професійно-технічним училищем № 13 на ім'я Лукан Рената Миколаївна (спеціальність "Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)").

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ** Посвідчення дитини з багатодітної сім'ї, видане 24 вересня 2019 року Департаментом праці та соціального захисту населення Ужгородської міської ради на ім'я Кашков Олександр Євгенович (нар. 14 квітня 2011 р.).

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ** Посвідчення дитини з багатодітної сім'ї ДБ № 243302, видане 3 жовтня 2017 р. Управлінням соціального захисту населення Свалявської РДА на ім'я Йовбак Ніка Ігорівна.

Із сумом повідомляємо, що за даними КП Ужгородський комбінат комунальних підприємств від 5 по 11 липня ПІШЛИ ІЗ ЖИТТЯ 13 УЖГОРОДЦІВ:

- Литко Ганна Іванівна 1946 р.н.
- Алескерова Лаале Фуадівна 1973 р.н.
- Чащин Микола Миколайович 1957 р.н.
- Шапченко Степан Валерійович 2000 р.н.
- Савченко Віра Іванівна 1944 р.н.
- Чибишев Костянтин Олександрович 1970 р.н.
- Мироненко Зінаїда Іванівна 1931 р.н.
- Самарський Юрій Анатолійович 1980 р.н.
- Росла Гелена Дмитрівна 1936 р.н.
- Микович Радіон Михайлович 1984 р.н.
- Корінь Михайло Іванович 1962 р.н.
- Баркоці Марія Петрівна 1948 р.н.
- Вашаш Олександр Михайлович 1996 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ЇМ БУДЕ ПУХОМ...

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА РАДА ПОВІДОМЛЯЄ, що 24.07.2023 року о 10:00 год. в приміщенні Закарпатського окружного адміністративного суду (м. Ужгород, пл. Б. Хмельницького, 21, гол. суддя Гаврилко С. Є.) відбудеться засідання по справі № 260/5497/23 за позовом Касинець М. І. до Ужгородської міської ради, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача – Бобрик В. О. про визнання протиправним та скасування рішення І сесії Ужгородської міської ради VII скликання № 2055 від 23.07.2020 року «Про затвердження детального плану території, обмеженої вулицями Олександра Капушана, Капушанською, Олександра Радишєва та Слов'янською набережною».

Управління містобудування та архітектури Ужгородської міської ради інформує:

20 липня о 15:00 за результатами засідання архітектурно-містобудівної ради відбудеться громадські слухання містобудівної документації:

«Внесення змін до детального плану території житлового району «Західний» у частині вулиць Загорської, Мінської, Донецької та Олени Теліги»; «Внесення змін до детального плану території, обмеженої вулицями Міклоша Берчені, Підгірною, Тихою, Далекою та Криничною».

Запрошуємо охочих взяти участь в обговоренні, яке відбудеться у кабінеті № 105. Також буде доступне посилання на конференцію, яка відбуватиметься й онлайн.

ВИСТАВКУ «З КАРПАТСЬКИХ ДЖЕРЕЛ» МОЖНА ОГЛЯНУТИ ДО СЕРЕДИНИ СЕРПНЯ

Експозицію, присвячену культурі мешканців Карпат – гуцулів, покутян і буковинців, відкрили у залах Ужгородський Скансен ужгородського скансену. Розпочали із виступу-привітання від заслуженого академічного Закарпатського народного хору під керівництвом Наталії Петій-Потапчук.

50 000 унікальних пам'яток, які є загальнонаціональним надбанням та безцінним дже-

релом для наукових і творчих пошуків. У відкритті виставки взяли

На виставці представлені колекційні збірки Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття, приватна збірка етнографа, дослідника народної культури Миколи Шкрібляка, дипломні роботи випускників та твори викладачів Косівського інституту декоративно-прикладного мистецтва – загалом понад 200 творів.

Як зазначив на відкритті директор Закарпатського музею народної архітектури та побуту Василь Коцан, сьогодні, в умовах війни, коли руйнують музеї, вивозяться безцінні колекції, важливим завданням кожного українця є збереження нашої ідентичності, наших традицій, народного мистецтва, яке творилося століттями і передавалося із покоління у покоління.

Музей у Коломиї – один із перших українських музеїв Галичини, заснований 1926 року. За майже сторічну історію у музеї сформовано цінну колекцію творів народного мистецтва Гуцульщини і Покуття, що налічує понад

участь і Генеральний консул Угорщини в Ужгороді Йозеф Бачкаї, міський голова Богдан Андрійів, заступник голови Закарпатської обласної ради Василь Дем'янчук, міський голова Коломиї Богдан Станіславський, керівник департаменту культури Закарпатської ОВА Євген Тишук, начальниця управління у справах культури, молоді та спорту міськради Алла Чернубок, генеральна директорка Національного музею мистецтв Гуцульщини і Покуття Ярослава Ткачук, директорка Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв Галина Юрчишин, керівник Буковинського центру культури і мистецтв Микола Шкрібляк, мистецтвознавець.

Оглянути експонати виставки можна до середини серпня.

ПОДАЛЬШІ КРОКИ ВТІЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРОЄКТУ ОНОВЛЕННЯ ТЕАТРІВ

обговорили у міськраді

Чергова двостороння робоча зустріч у межах реалізації міжнародної грантової угоди «Розвиток транскордонної культури: оновлені театри Сату-Маре та Ужгорода», що фінансується Європейським Союзом, відбулася днями в обласному центрі Закарпаття.

На зустріч завітали представники муніципалітету румунського міста Сату-Маре: Мірела Пінте, Люмінита Козма, Іонна Цезара, Овідій Гурджуй, а також моніторинговий грантовий інспектор Богдан Танаса.

У зустрічі взяли участь і секретар Ужгородської міської ради Ігор Чорній, заступник міського голови Артем Погорелов, в.о. директора

Закарпатського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені братів Шерегіїв Рудольф Дзуринець, в.о. начальника управління економічного розвитку міста Василь Цап, заступник директора облмуздрамтеатру Наталія Васянович, проєктний менеджер Йосип Міня, комунікаційний менеджер Олександр Бібен.

Обговорили подальші спільні заходи фінішного етапу проєкту, який триватиме до кінця цього року, зокрема завершення ремонтних робіт малої сцени драмтеатру, монтаж закупленого в межах проєкту театрального обладнання, завершення закупівель електронної LED-афіші та зовнішньої екопідсвітки для потреб театру, проведення спільних культурних заходів між театрами Ужгорода та Сату-Маре, спільної пресконференції в Ужгороді наприкінці року за участю румунських представників, Закарпатського обласного музично-драматичного театру та Ужгородської міської ради.

ІНСПЕКТОРИ ЩОДЕННО ІНСПЕКТУЮТЬ МІСТО, ЩОБ ВИЯВЛЯТИ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ЗУПИНКИ, СТОЯНКИ, ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

220 повідомлень за адміністративні правопорушення правил зупинки, стоянки транспортних засобів винесли інспектори Управління муніципальної варті Ужгородської міської ради за минулий тиждень.

Також інспектори відділу контролю винесли 176 повідомлень стосовно несплати вартості послуг із користування паркувальними майданчиками.

Управління муніципальної варті Ужгородської міської ради наголошує: працівники щоденно інспектують місто, щоб виявляти та фіксувати порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів.

ПРОСИМО ДОТРИМУВАТИСЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЗАДЛЯ БЕЗПЕКИ В НАШОМУ МІСТІ!

ЧЕРЕЗ ВІЙНУ ПИТАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ОДИМ ІЗ ОСНОВНИХ

Щорічну доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини представили в Ужгороді

Захід, який днями відбувся у ректораті УжНУ, зібрав близько 150 учасників, серед яких правозахисники, представники національних меншин та органів місцевого самоврядування Закарпаття, науковці, правоохоронці, представники ужгородської міської й обласної влади – міський голова Богдан Андрійів, заступник голови облради Василь Дем'янчук, заступник голови Закарпатської ОВА Петро Добромільський.

Як зазначалося, через війну питання прав і свобод людей в Україні залишається одним із основних. Від початку повномасштабного вторгнення близько 3000 людей звернулися до Уповноваженого через збройну агресію росії проти України. Через

це, а також низку інших питань, було запроваджено 9 стрижневих напрямів роботи: права дитини та сім'ї, молоді та спорту; права людини у секторі оборони та прав ветеранів і військовослужбовців, полонених та членів їх родин; права громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти

України; право на справедливий судовий розгляд та процесуальні права; дотримання інформаційних прав; моніторинг дотримання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів; міжнародне співробітництво; дотримання соціальних та економічних

прав; реалізація національного превентивного механізму.

За минулий, 2022 рік, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло 45 тисяч звернень, стосувалися вони переважно соціально-економічних питань. Зверталися ВПО, вразливі верстви насе-

лення тощо. На Закарпатті одне із найпоширеніших звернень до Уповноваженого – невивплата допомоги ВПО.

У представленому звіті також оприлюднено деякі офіційно підтвержені дані внаслідок збройної агресії росії. Так, із 24 лютого 2022 року

постраждало майже 19 тисяч українців, 7155 з них загинуло, 11662 поранені. Зафіксовано також 171 факт сексуального насильства, пов'язаного з війною. 7,9 мільйонів українців перебувають на територіях інших держав, 4,8 млн стали внутрішньо переселеними особами.

ТРИВАЄ ПОВТОРНЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ЩОДО ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ КІЛЬКОХ ВУЛИЦЬ МІСТА

Управління містобудування та архітектури Ужгородської міської ради інформує, що до 7 вересня 2023 з метою врахування думки громадськості проходить повторне громадське обговорення щодо перейменування вулиць:

Івана Мічуріна
Юрія Нікітіна
Михайла Салтикова-Щедрина
Поліни Осипенко
Кіндрата Рилєєва.

Запрошуємо всіх охочих взяти участь в обговореннях. Пропозиції можна подавати до 7 вересня у письмовій чи усній формі за адресою: вул. Небесної Сотні, 4, м. Ужгород, управління містобудування та архітектури, тел.: 617103 або на e-mail: architect@rada-uzhgorod.gov.ua із зазначенням прізвища, імені, по батькові та адреси особи, яка їх подає.

Чинна назва вулиці	Варіанти зміни назви вулиці
1 Івана Мічуріна	Володимира Пінковського (09.11.1945 – 09.02.2014) Ужгородець, відомий футболіст та тренер. Чемпіон України, кандидат у майстри спорту. Входив до складу юнацьких збірних команд СРСР та УРСР, увійшов до символічної збірної Закарпаття усіх часів. Василя Габди Народний художник України, лауреат Закарпатської обласної премії імені Йосипа Бокшая та Адальберта Ерделі,
2 Юрія Нікітіна	Фруктову Узагальнена назва, пов'язана з народною назвою мікрорайону «Компотний» Олени Мондич-Шиналі Словацька скульпторка русинського походження, відома як автор пам'ятника Томашу Гаррігу Масарику. Як дружина карпатського українця цікавилася історією Карпатської України та створила скульптурні портрети багатьох визначних діячів регіону. Пантелеймона Куліша Український письменник, фольклорист, етнограф, мовознавець, перекладач, критик, редактор, видавець, філософ історії. Активно сприяв розвитку української літературної мови, науки, філософії, історії. Автор першої фонетичної абетки української мови, яка лежить в основі сучасного українського правопису та мовлення.
3 Михайла Салтикова-Щедрина	Щедра Узагальнена назва, пов'язана з народною назвою мікрорайону «Компотний» Василя Стуса Український поет-шістдесятник, перекладач, публіцист, прозаїк, мислитель, літературознавець, літературний критик, правозахисник, політв'язень СРСР, дисидент, член Української Гельсінської групи, борець за незалежність України у ХХ столітті. Один із найактивніших представників українського дисидентського руху. Учасник акції протесту в київському кінотеатрі «Україна» в 1965 році. Лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка (1991, посмертно), Герой України (2005, посмертно)
4 Поліни Осипенко	Вишневу Узагальнена назва, пов'язана з народною назвою мікрорайону «Компотний» Мотрі Братійчук (1927-2001) Український астроном, кандидат фізикоматематичних наук, професор кафедри оптики, засновник лабораторії космічних досліджень Ужгородського університету. На її честь названо астероїд 3372 Братійчук.
5 Кіндрата Рилєєва	Дмитра Крєміна Поет, публіцист, есеїст, перекладач, заслужений діяч мистецтв України (2016), лауреат Шевченківської премії (1999). Член Національної спілки письменників України (1979), Асоціації українських письменників (1997), Асоціації естрадних діячів України (1999), головного редактора часопису «Соборна вулиця». Степана Дьолога (1932-2016) Міський голова з 1970 по 1980 роки. Почесний громадянин Ужгорода, який проживав на цій вулиці. Саме при Степанові Дьологу в Ужгороді було побудовано ряд промислових гігантів і почалося велике переселення мешканців із районів області в обласний центр. Степан Степанович входив до Ради старійшин Ужгорода, завжди займався проблемами, розвитком міста.

НАСОЛОДИТИСЯ ЗВУКАМИ САКСОФОНА

Навряд чи знайдеться людина, яку б хоч раз не зачарувало ніжне звучання саксофона. Насолодитися популярними мелодіями у виконанні закарпатського саксофоніста Дмитра Сабова минулої неділі змогли й ужгородці та гості міста – музикант дав концерт просто неба на набережній Незалежності.

на набережній Незалежності могли ужгородці та гості міста

Захід, який організувало управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міськради, мав благодійну мету: охочі могли долучитися пожертвами на підтримку наших захисників.

Кошти, а це 9620 гривень, передадуть Руху підтримки закарпатських військових, волонтери якого збирають на 68 дронів-камікадзе для 68-го батальйону Закарпатської ТРО.

Ми уже нагадували основні правила безпечного онлайн-шопінгу, а сьогодні хочемо розповісти, як можна розпізнати інтернет-шахраїв і не втратити свої заощадження.

Нині продаж неіснуючих товарів є одним із поширеніших сценаріїв шахрайства. При цьому зловмисники роблять усе, щоби максимально замаскуватися під справжніх продавців товарів.

ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ: шахраї створюють ілюзію роботи справжнього онлайн-магазину – у них гарні фото товарів, вони оперативно відповідають на повідомлення потенційних покупців, консультують і допомагають підібрати потрібну річ і обіцяють швидку доставку.

Та найцікавіше починається тоді, коли ви визначилися з покупкою: вам пропонують здійснити повну передплату, а якщо ви не погоджуєтесь – часто ідуть «на поступки» і пропонують часткову оплату товару.

Особливо «підковані» шахраї можуть не зупинитися на отриманні передплати за товари, які навіть не планували вам надіслати, а натомість намагаються привласнити всі кошти, які є на вашому

ОБИРАЙТЕ ПІСЛЯПЛАТУ –

це основна порада поліції для тих, хто купує товари в мережі Інтернет

банківському рахунку.

Уважно прочитайте, як це відбувається:

Після того, як ви визначилися з покупкою, домовилися про доставку і здійснили повну чи часткову оплату, шахраї повідо-

тож повернімося до того, з чого розпочинали.

- Обирайте післяплату.
- Остерігайтеся онлайн-магазинів, які пропонують товари за цінами, значно нижчими, ніж в інших магазинах

• Не вводьте реквізитів платіжних карток на незнайомих платформах.

• Безкоштовно перевірте сайт онлайн-магазину на сервісі Кіберполіції "STOP FRAUD": <https://cyberpolice.gov.ua/stopfraud/> або на сервісі Асоціації "EMA" CheckMyLink: <https://check.ema.com.ua/>

ВАЖЛИВО! Схеми шахрайства може бути абсолютно новою або добре прихованою. Тому, крім перевірки на сайті Кіберполіції в

розділі "STOP FRAUD" та сервісі CheckMyLink, здійснійте також власну перевірку: почитайте відгуки про продавця та дізнайтеся історію роботи Інтернет-магазину. **Більше інформації про правила платіжної безпеки дивіться на сайті #ШахрайГудбай:** <https://promo.bank.gov.ua/stopfraud/>

мляють, що потрібного товару немає. При цьому запевняють, що вони готові повернути кошти: і для цього потрібно авторизуватися на сайті інтернет-магазину та ввести всі реквізити своєї картки. Як тільки вони отримали ці дані, одразу привласнюють усі гроші з вашої банківської картки.

ЯК НЕ СТАТИ ЖЕРТВАМИ ШАХРАЙСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ФІШИНГУ?

Фішинг – один із найпоширеніших видів шахрайства в інтернеті.

Зловмисники створюють фішингові сайти для отримання цінних даних, зокрема даних банківських карток для подальшого привласнення грошей потерпілих. Такі сайти можуть повністю копіювати дизайн маркетплейсів, банків, платформ оголошень, сервісів обміну валют, служб доставки або інших ресурсів, на яких користувачі вводять

дані карти для оплати.

Під час воєнного стану були популярні схеми з використанням фішингових сайтів, які маскуються під ресурси для оформлення соціальних виплат від держави, фондів, міжнародних організацій.

На фішинговий сайт може вказувати будь-яка відмінність у URL-адресі (зайві символи, невірне написання). Користувачам варто завжди звертати увагу на адресу необхідного сайту, а також не переходити за підозрілими

гіперпосиланнями і не вводити конфіденційні дані.

Для онлайн-шопінгу рекомендуємо використовувати перевірені сайти, а інформацію щодо соціальних виплат отримувати лише з офіційних сторінок державних органів.

Схеми з використанням фішингу зловмисники можуть використовувати і на платформах оголошень. Тому при купівлі-продажу товарів, обговорюйте деталі угоди лише у чаті цієї платформи і не переходьте у сторонні месенджери.

Переможців премії імені Петра Скунця в галузі літератури і краєзнавства визначили на засіданні конкурсної комісії в Ужгородській міській раді. За це рішення ще мають проголосувати на сесії Ужгородської міської ради.

Начальниця управління у справах культури, молоді та спорту Алла Чернобук представила видання, що надійшли для участі в конкурсі, творчі характеристики авторів, відгуки, а також протоколи засідань організацій, які подали кандидатури конкурсантив.

Зокрема, у номінації «Краєзнавча література» подали дві книги:

– Борис Жулканич, Людвіг Філіп, Людмила Сахарова «Ужгородський некрополь Калварія. Відкрита книга пам'яті» / Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2022. – 192 с.: фото;

– Василь Коцан, Тетяна Сологуб-Коцан «...А я свою вишиванку д'серцю пригортаю ...» / Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2023. – 164 с.: іл. – Текст укр. та англ.

У номінації «Альбомне видання» представили книгу:

– Людмила Корж-Радько. Альбом «Людмила Корж-Радько» / Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2022. – 200 с.: іл.

В обговоренні взяли участь члени комісії: заступник голови Закарпатської організації НСПУ, керівник Народного музею літератури Закарпаття

ДОСТОЙНИМИ ПЕРЕМОГИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ПЕТРА СКУНЦЯ

визнали три видання

Василь Густі, депутатка Ужгородської міської ради Олена Камінська, заслужена журналістка України, дослідниця мистецтва Ужгорода Тетяна Літераті, директорка Ужгородської публічної бібліотеки Людмила Ленарт. Також онлайн долучилася проректорка Закарпатської академії мистецтв, літературознавиця Наталія Ребрик.

Відповідно до рішення членів комісії, оскільки в номінації «Художня література» не висунули жодної книги, а інші є вартісними та відповідають положенню про премію, зокрема популяризують Ужгород та край, достойними перемоги визнали всі три подані видання.

Крім того, оскільки відпо-

відно до положення премія є персональною, організації, які подавали кандидатів, визначили як претендентів Бориса Жулканича та Василя Коцана.

Нагадаємо, міська премія імені Петра Скунця в галузі

літератури і краєзнавства присуджується щорічно, починаючи із 2017 року, нагороджують переможців грошовою премією у 20 000 гривень до Дня Ужгорода, який відзначаємо у другу суботу та неділю вересня.

ПРЕДСТАВНИКИ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ДОПОМАГАЮТЬ ОБСТЕЖУВАТИ ПОШКОДЖЕНЕ ЖИТЛО НА ХЕРСОНЩИНІ

Заступник міського голови Василь Пинзеник та головний архітектор Олег Боршовський, начальник відділу планування КП «Архітектурно-планувальне бюро» Павло Машіка – у складі робочої групи із Закарпаття перебували у Чорнобаївській ТГ на Херсонщині.

Працювали спільно із колегами – зокрема, головою Великолучківської ТГ Василем Коштурою, головним архітектором Солотвинської ТГ Аскольдом Шпитоком.

Робоча група обстежувала житлові будинки, які зазнали пошкодження після паводку, спричиненого підривом окупантами Каховської ГЕС, та обстрілів військових російської федерації.

Обстеження включає визначення рівня пошкодження будівель,

стійкості конструкцій та ризиків для безпеки людей, а також обсяг необхідних робіт. Основні завдання – вивчення реального стану постраждалих будинків, збір технічної та соціальної інформації про населення, яке проживає у цих будинках, визначенні можливостей відновлення чи реконструкції житла.

Після обстеження робоча група розробить рекомендації подальших дій щодо відновлення житлового фонду.

ВИКОНКОМ: В УЖГОРОДІ ДЕМОНТУЮТЬ НИЗКУ НЕЗАКОННИХ ТИМЧАСОВИХ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД І ВИВІСОК

Члени виконкому на цьоготижневому засіданні підтримали демонтаж самовільно встановлених тимчасових споруд/малих архітектурних форм, що знаходяться на землях територіальної громади Ужгорода та розміщені без правостановлюючих документів органу місцевого самоврядування.

Йдеться про:

паркан на вул. Петра Лінтура (поруч з будинком № 10); металеву конструкцію на вул. Петра Лінтура, 15;

металеву конструкцію для встановлення генератора на вул. Мукачівській, 4 (One minute);

піддашок на вул. Мукачівській, 31;

елементи вуличної тераси (столики) на пл. Шандора Петефі, 34;

елементи вуличної тераси (барні стійки та столики) на пл. Шандора Петефі, 25;

елементи вуличної тераси (парасольки, столики, бетонні кашпо) на пл. Шандора Петефі, 9;

навіс та огорожу на вул.

Льва Толстого, 31;

елементи вуличної тераси (стаціонарний навіс, огорожа, столики) на вул. Льва Толстого, 7 (кафе);

стаціонарний навіс з огорожею на вул. Льва Толстого, 46 (кафе «Акваріум»);

навіс із барною стійкою на вул. Швабській, 61;

елементи вуличної тераси (парасольки, столики, кашпо для зелених насаджень) на пл. Шандора Петефі, 47;

металеві столики на вул. Льва Толстого, 3 (магазин «1 minute»);

металеві огорожі – 2 од., на вул. Льва Толстого, 5;

навіс із барною стійкою на вул. Льва Толстого, 5;

металеві столики на вул. Льва Толстого, 44;

елементи вуличної тераси (парасольки, столики, огорожа) на вул. Льва Толстого, 44 (кафе «Дот 44»).

У підтриманому рішенні йдеться і про демонтаж вивісок, що розміщені без правостановлюючих документів органу місцевого самоврядування, за адресами:

пл. Корятовича, 2 А (магазин «Lifecell»);

вул. Мукачівська, 44 А (Autopartner).

Рішення підлягає добровільному виконанню протягом 10 календарних днів із дати його оприлюднення. Якщо вимоги не будуть виконані добровільно, департамент міської інфраструктури проведе демонтаж силами комунальних служб міста відповідно до чинного законодавства.

Також на черговому засіданні виконкому Ужгородської міської ради підтримали тимчасові зміни в організації перевезень пасажирів на міському автобусному маршруті №38.

До 31 серпня 2023 року шлях проходження маршруту № 38 «вул. В'ячеслава Чорновола – УжНУ» (через вул. Олександра Можайського, пл. Шандора Петефі, вул. Івана Франка) у прямому напрямку буде наступним:

– вул. Капушанська, вул. Тиводара Легоцького, вул. 8-го Березня, вул. Олександра Можайського, вул. Минайська пл. Кирила і Мефодія, просп. Свободи, пл. Богдана Хмельницького, пл. Захисників України (Дружби народів), вул. Митна, вул. Івана Франка, вул. Яна Гуса, пл. Князя Лабораця, вул. Закарпатська, пл. Віталія Постолакі, вул. Собранецька, вул. Олександра Грибоєдова, вул. Університетська.

Правець – це тяжка інфекційна хвороба, при якій виникають сильні судоми, під час яких можуть ламатися кістки, виникають проблеми з ковтанням та диханням, сильні болі.

Правцем легко заразитися за звичайних буденних умов: при потрапленні ґрунту, наприклад, в рану чи поріз, поранившись цвяхом чи загнавши щіпку в шкіру, при укусі тварин, під час садових робіт. В умовах війни ризик зараження правцем ще вищий, бо кожне вогнепальне поранення є потенційно небезпечним щодо зараження збудником правця. Смертність від цієї хвороби висока і може сягати 70%.

Вакцинація є найдієвішим методом профілактики. Проте лише за умови, що людина вакцинована та має ревакцинацію для підтримання імунітету. Календарем щеплень передбачена вакцинація та ревакцинація у дитячому віці (у 2,

4 6, 18 місяців та в 6 і 16 років) та ревакцинується кожні 10 років уже у дорослому віці.

Захист, який формується після вакцинації від правця, не зберігається протягом усього життя.

Саме тому всім дорослим людям необхідно кожні 10 років життя робити ревакцинацію, щоб підтримувати високий рівень антитіл до цієї

небезпечної хвороби.

Якщо так сталося, що ви раніше не були щеплені або не знаєте, чи вас вакцинували від правця, то обов'язково зверніться до сімейного лікаря, щоб отримати три дози вакцини АДП-М проти правця та дифтерії з інтервалом 4 тижні між першою й другою дозою та 6 місяців між другою та третьою дозами.

Далі ревакцинуйтеся кожні 10 років.

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРАВЕЦЬ ТА ЯК НЕ ЗАХВОРИТИ НА НЬОГО

ЯК ОДНА З НАЙДАВНІШИХ КАПЛИЦЬ УЖГОРОДА СТАЛА ЛАБОРАТОРІЄЮ КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На схилах гори Кальварія, що сягає 189 метрів над рівнем моря, здавна росли виноградники. Утім у XVIII ст. призначення основного виноградного узгір'я Ужгорода частково змінюється – воно перетворюється на культовий центр католиків і дістає назву Кальварія, що з латинської означає «склепіння черепа».

Відтоді гора стає основним некрополем Ужгорода, а всередині XX ст. на її вершині починаються ще й наукові спостереження: в одній із найдавніших каплиць міста облаштовують лабораторію космічних досліджень. З одного боку – щоб приховати нетиповий об'єкт від зайвих очей, у необжитому місці, а з іншого – щоб зекономити на будівництві нового приміщення й водночас змінити призначення споруди. Своєрідне «перепрофілювання» каплиці добре вписувалося в радянську антицерковну політику, жертвою якої стала не одна культова споруда в Ужгороді.

У 1711 р. володар Ужгорода та Ужанської домінії граф Міклош Берчені з наближенням цісарських військ покинув місто і край та втік до російського царя Петра I. Усі його володіння перейшли до казенного управління. Значна частина управлінців Ужанської казенної домінії були німцями і словаками католицького віросповідання. Саме вони спорудили в центрі міста неподалік моста через Малий Уж перший пам'ятник просто неба – Святому Яну Непомуцькому. Наслідуючи загальноєвропейську тенденцію XVIII ст., ужгородські католики вирішили створити на міській виноградній горі культовий центр – кальварію, де були б представлені страждання Ісуса Христа, починаючи від його засудження Пилатом і до поховання.

У 1759 р. один із жителів Ужгорода – Давид Петц – вирішив долучитися до облаштування культового центру та подарував для таких потреб свою хату, присадибну землю і сад. Вірогідно, розбудова тривала досить активно, оскільки на карті Ужгорода 1763 р. з'явилася назва гори – Кальварія і позначені на ній дерев'яними хрестами стації, пов'язані з останнім днем життя Ісуса. Правда, дорога до вершини Кальварії починалася тоді ще на перетині сучасних вулиць Собранецької та Ерделі. Відомо також, що в кінці XVIII ст. на горі вже існувало невелике кладовище як один із важливих атрибутів подібних культових центрів. Саме тут у 1797 р. був похований викладач Ужгородської гімназії, угорський поет Габор Дойко.

Пізніше місто продало нерухомість Давида Петца, а на гроші започаткувало окремий фонд, який із часом зріс. У 1826 р. за активної підтримки плебана римо-католицької церкви Йожефа Лінці на Кальварії спорудили нову головну каплицю. Після цього до 1828 р. на гроші цехів музикантів, чоботарів, дубильників і гончарів збудували перші чотири стаційні каплиці, що символізували місця зупинок Ісуса Христа. У 1830 р. за планами інженера Якоба Лама на Кальварію облаштували нову вулицю, котра з'єднала тутешні каплиці і кладовище з містом. У 1839 р. сатмарський римо-католицький єпископ за свій кошт збудував п'яту каплицю, що розташована вже на новій вулиці, як і всі наступні. До 1850 р. на гроші різних благодійників спорудили ще чотири каплиці. Десяту у 1874 р. поставив канонік мукачівської єпархії Андрій Чургович. Три останні каплиці, якими завершилося облаштування Кальварії, збудував відомий римо-католицький плебан Ужгорода Ондаш Будіш влітку 1885 р. Цього ж року він оновив усі 14 каплиць.

Із сакральною спорудою на вер-

шині гори пов'язані два відпусти, які проводилися у святковій обстановці, з римо-католицькою і греко-католицькою службами трьома мовами. Найбільший був присвячений віднайденню Святого Хреста. Цікаво, що головна каплиця була також місцем святкування Дня сажотрусів та пожежників. Щороку 4 травня, у день смерті святого Флоріана, якого вважають покровителем, вони збиралися тут на службу, а відтак відбувалося пригостання для стажерів.

Уже в чехословацький період на горі спорудили ще одну каплицю, куди перенесли пам'ятник Яну Непомуцькому, що стояв неподалік моста через Малий Уж. Каплицю збудували з тих самих каменів, зокрема різьблених, що й попередню – у 1730-х роках. На жаль, однієї ночі вандалі скинули стару статую Яну Непомуцькому і вона зазнала непоправних пошкоджень.

Після приходу радянської влади розпочався загальний наступ на релігію й окремі конфесії. Це проявилось не тільки в обмеженні прав вірян, але й у зміні призначення та руйнуванні їхніх культових споруд. Не оминула ця доля й головної каплиці Кальварії та стаційних каплиць. Частину з них узагалі зруйнували. Біля головної останній відпуст католиків відбувся 1948 р. У той час вулиця Кальварія називалася Цвинтарною, а з середини 1970-х років і донині – Тихою. Наприкінці 1950-х рр. каплицю і земельну ділянку, що до неї належала, відібрали від католицької церкви й передали Ужгородському державному університету.

У другій половині 50-х рр. почався світський період історії однієї з найдавніших каплиць Ужгорода. Будівлю пристосували до потреб станції, а пізніше – лабораторії спостережень за космічними об'єктами. Уже 6 жовтня 1957 р. на площі перед історичною спорудою зібралося близько 200 осіб, серед яких були викладачі, студенти УЖДУ і всі охочі побачити перший штучний супутник, запущений в СРСР. Керувала дослідницьким процесом Мотря Братійчук – випускниця аспірантури Київського державного університету імені Тараса Шевченка, викладачка фізичного факультету, очільниця станції спостережень за космічними об'єктами. Ще у вересні 1957 р. вона повідомляла в газеті «Радянський студент» про завдання науково-дослідницького підрозділу – зафіксувати координати і час польоту супутника 6 жовтня. До спостережень того дня залучила 12 студентів, яких готувала влітку. Серед них були четвертокурсники І. Алексахін, І. Гомонай, які першими зафіксували супутник, визначили його шлях і нанесли трасу на карту зоряного неба. Вже за рік обсерваторія в Ужгороді включили до десяти станцій СРСР, котрі вели спостереження за штучними супутниками США. Варто зазначити, що навесні того року Мотря Братійчук пройшла курси зі спеціальних астрономічних спостережень в Ашхабадській обсерваторії. Навчання організувала Астрономічна рада Академії наук СРСР, яка ж зобов'язувалася забезпечити станцію оптичних спостережень всім необхідним обладнанням. Все це робилося з метою підготовки до «космічної ери» та запуску штучного супутника Землі.

Жовтень 1957 р. остаточно визначив місце розташування станції візуальних спостережень штучних об'єктів під номером 1055, а згодом і лабораторії – на горі Кальварія. Спочатку науковий підрозділ містився на сучасному фізичному факультеті, а спостерігали за небом із даху будівлі факультету. Однак це місце не підходило для вивчення небесних тіл. Тому Мотря Братійчук звернулася до ректора з проханням про нове приміщення, а ректорат відповідно – до міста. Окрім того, розмістити станцію на гірці рекомендувала Астрономічна рада. Вибір локації для станції в Ужгороді обгрунтували тим, що з гори Кальварії відкривається широкий горизонт і весь небозвід. У звіті

про роботу підрозділу в 1957 – 1962 рр. зазначали, що на час організації станції місце спостережень було необхідним, тож сюди підвели електричний струм, телефон, побудували приміщення для обладнання тощо.

Робили це силами студентів, – свого часу пригадавав нині покійний Віталій Єпішев, який понад 55 років

ну наукову лабораторію космічних досліджень. Для поліпшення роботи підрозділу виділили кошти на обладнання та штат чисельністю 20 осіб. Це було вкрай важливо, оскільки офіційно розпочали фінансування наукових досліджень, пов'язаних із вивченням космічного простору. У рік створення підрозділу при кафе-

уперше здійснена лазерна локація штучного супутника землі. Саме тут функціонував астрограф Бредихіна (з 1967 р.), світлосильний телескоп. На пристроях здійснювали дослідження разом з Академіями наук СРСР і УРСР.

Своїм розвитком лабораторія космічних досліджень завдячує насамперед багаторічній керівниці Мотрі Братійчук, науковому керівнику Віталію Єпішеву, багатьом науковцям-ентузіастам, аспірантам, студентам. За видатні результати, здобуті проф. М.В. Братійчук в астрофізичних дослідженнях, Міжнародна астрономічна спілка найменувала її прізвищем одну з малих планет Сонячної системи – «Brajichuk» (номер 3372).

Найкращим періодом лабораторії був кінець 80-х рр., коли колектив доріс до 38 осіб, – пригадавав Віталій Єпішев. Утім уже з 90-х рр. почалося сповільнення наукових досліджень. У 2000-х рр. установа продовжувала співпрацювати з Росією, отримала звіти нові телескопи, приймачі, комп'ютери. З 2014 р. повністю обірвали зв'язки з сусідньою державною, та обладнання залишилося. Сьогодні воно є відносно новим і повністю робочим. Із початком війни в Україні погрався інтерес до наукових розробок лабораторії космічних досліджень. Так, від 2016 р. підрозділ постійно співпрацює з Національним космічним агентством.

Науково-дослідницька організація сьогодні володіє двома пунктами спостереження (астрономічними обсерваторіями): в Ужгороді та в районі – урочищі Деренівка.

У 1980-х рр. та 2000-х рр. були спроби повернення споруди колишньої каплиці з боку римо-католицької церкви і міської влади, але лабораторію відстояли. Після смерті Мотрі Братійчук науково-дослідний підрозділ УжНУ кілька разів обкрадали. Певну недоторканість лабораторії забезпечує антена, що служить українській службі часу і встановлена на даху установи.

Варто зазначити, що про становлення і розвиток обсерваторії її керівниця Мотря Братійчук підготувала ювілейне видання «40 років Лабораторії космічних досліджень (1957 – 1997)», а науковець, педагог, кандидат фіз.-мат. наук Степан Ігнатюк написав розвідку «Астрономія на Закарпатті». Книга, що охоплює період 1957 – 1969 рр., вийшла завдяки його доньці, кандидатці філол. наук, доцентці кафедри української літератури Олександрі Ігнатюк, яка стала упорядницею та авторкою післямови. Це чи не єдині науково-популярні видання про лабораторію, що разом із публікаціями в періодичі допомагають сьогодні відтворити історичні етапи науково-дослідного підрозділу.

Будівля головної культової споруди на Кальварії, на жаль, руйнується з кожним роком. Комплексні ремонтні тут тривали ще в радянський період. У 2000-х рр. кілька каплиць обабіч дороги оновила греко-католицька єпархія. Час від часу неподалік основної каплиці греко-католики й римо-католики проводять служби. Сучасні відвідувачі будівлі навряд чи впізнають у ній історичну споруду, утім якщо придивитися до першого поверху, можна помітити чимало елементів інтер'єру, нетипових для науково-дослідних установ радянської доби. Каплиця-лабораторія – свідок кількох періодів, особливий архітектурний об'єкт Ужгорода, тому важливо, щоб вона мала майбутнє, в якому відповідно шанували б її славу історію – як XVIII – XIX, так і XX століть.

Наталія Толочко, Йосип Кобаль
mediacenter.uzhnu.edu.ua

Фото авторки, з газети «Радянський студент» та з архіву лабораторії космічних досліджень

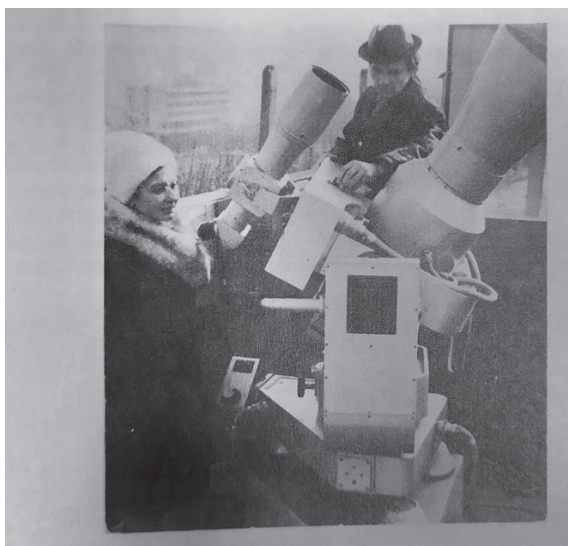
пропрацював у лабораторії космічних досліджень, де пройшов усі посади – від студента, який допомагав будувати приміщення для телескопів, – до наукового керівника установи.

У 1963 р. в Ужгороді продовжувалися візуальні спостереження, а також розпочалися фотографічні. Влітку того року стартував будівництво павільйону для першого на Закарпатті великого телескопа АВР-2, котрий встановили у квітні 1964 р. Купол для нього, що мав 6 метрів у діаметрі і важив кілька тонн, везли вночі на вантажних машинах з Львова, щоб не заважати транспорту. Віталій Єпішев зазначав, що це коштувало дуже дорого, тож більше подібних куполів не замовляли.

Протягом 1963 – 1966 рр. тривала перебудова римо-католицької каплиці для потреб станції: зі споруди зняли дах, добудували сходи та звели другий поверх, а новий дах зробили рівним. На першому поверсі облаштували навчальні класи, технічні приміщення. На другому – робочі кабінети. Таким чином зовнішній вигляд та інтер'єр каплиці зазнали кардинальних перетворень.

У травні 1969 року станцію спостережень перетворили в проблем-

ді оптики відкрили спеціалізацію з астрофізики й аспірантуру. Структурно лабораторія була приєднана на правах відділу до уже наявної на фізичному факультеті Проблемної науково-дослідної лабораторії фізики електронних зіткнень.

Під керівництвом професора М.В. Братійчук проводяться спостереження за штучними небесними тілами.

У середині 1970-х рр. в лабораторії почали масово проводити дослідження не для широкого загалу. Спостерігали за іноземними (переважно американськими) супутниками. Лабораторія була крайньою західною базою космічних спостережень і радіолокаційною станцією, через яку контролювали і повітряний простір. У 1972 році в лабораторії космічних досліджень

ГОРОСКОП

ОВЕН

Вдалий тиждень для пізнання нового. Намагайтеся стримувати емоції, уважно стежте за словами і реакцією співрозмовників. Таким чином уникнете неприємностей.

ТЕЛЕЦЬ

Важливо тримати себе в руках, нікого не ображати і не реагувати на чужі випадки чи провокації. Конфлікти, навіть незначні сварки можуть призвести до великого скандалу.

БЛИЗНЯТА

Необхідно розглянути можливість повернення до пропозиції, від якої ви недавно відмовилися: для неї настав слушний час. Тиждень сприятливий і для особистого життя – можливі «сердечні» події, на які ви довго чекали.

РАК

Період дуже важливий для напрацювання професійного авторитету. Доцільно продумати стратегію і тактику найближчого майбутнього, щоб мати опору в різних ситуаціях.

ЛЕВ

Тиждень сприятливий для тих, хто має мету, бажання діяти і впевненість у своїх силах. У цей час можуть бути закладені основи кардинальних життєвих змін, тому варто звертати увагу на якісь особливі випадки, незвичні ситуації.

ДІВА

Можна братися до роботи над давно задуманим проектом: саме тепер складуться сприятливі умови для початку втілення його в життя. Тримайте все під особистим контролем.

ТЕРЕЗИ

Важко буде знайти спільну мову з оточенням, тому найрозумнішим девізом цього тижня стане фраза: «Більше працювати – менше розмовляти». Постарайтеся бути максимально зібраними і зосередженими на головному.

СКОРПІОН

Зверніть увагу на своє особисте життя: всього буде багато, навіть із надлишком. Є ризик перенасититися стосунками, і ви можете втратити те, що маєте.

СТРІЛЕЦЬ

Доведеться проявити рідкісну витримку і тактовність при зустрічах, у розмовах. Якщо зумієте залишатися коректними, на вас чекає успіх. Можливі нові цікаві перспективи.

КОЗОРІГ

Час узятися до накопичених справ і нерозв'язаних проблем. Не намагайтеся зробити все водночас, починайте з найголовнішого. Друзі та близькі допоможуть подолати труднощі.

ВОДОЛІЙ

Тиждень сприятливий для тих, хто любить і вміє працювати. Відчутні результати одержите, тільки доклавши значних зусиль. У жодному разі не треба сумніватись у своїх силах та здібностях.

РИБИ

Енергію необхідно витрачати економно – тільки на важливі професійні проекти, не розмінюючись на дріб'язок. І не варто соромитися своєї доброти, співчутливості – оточення не вважатиме це слабкістю.

АНЕКДОТИ

– Як минув робочий тиждень?
– Безповоротно...

Східна мудрість: припини звинувачувати себе чи інших – опануй мистецтво фен-шуй і почни звинувачувати у всьому меблі.

У сусідів народилася дитина, так тепер і у моєї квартирі є власна стіна плачу.

Невідомий факт: вся домашня консервація містить токсин бабулізму. Людей, в організм яких він потрапив, незабаром нестримно тягне заклада-

ти на зиму овочі та фрукти в банки.

Дзвінок у техпідтримку магазину:
– Купила вчора у вас смартфон, а на екрані – постійно якесь чудовисько. Що робити?
– Вимкніть режим передньої камери.

– Говорять, що щастя любить тишу.
– Похмілля теж...

Підкажіть, як діють пігулки для посудомийки? Вже з'їла три штуки, а мити посуд все одно не хочеться.

Черга до каси: жіночка з пляшкою дуже дорогого коньяку, а за нею – двоє чоловіків з трьома пляшками горілки.

Касирка озвучує дами вартість. Почувши, один з чоловіків дивиться на жінку, на коньяк, на свою горілку, знижує плечима.

Інший, глибокодумно:

– Тому що нам з тобою, Васю, результат набагато важливіший за прагнення повипендрюватися.

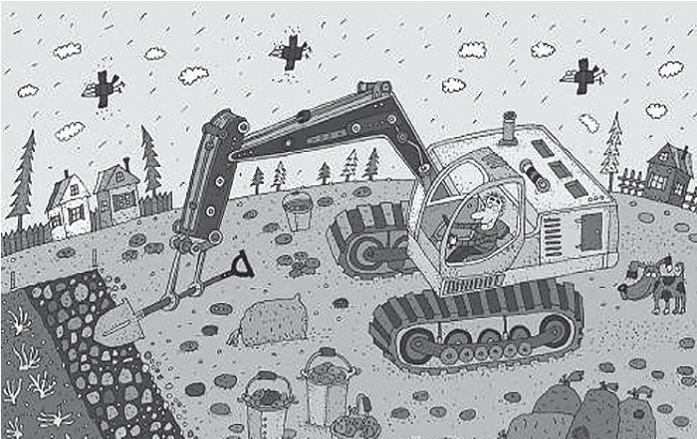
– Навіщо ви хрюкаєте?..
– Це я намагаюся порозумітися з вами.

– Роза, що може бути старою, але водночас молодою?
– Я на старій фотографії молода.

Фокусника я вдарив тому, що він позбавив мене наручного годинника і великої суми грошей. Про те, що гроші та годинник знаходяться в моєму правому вусі, фокусник заздалегідь мене не повідомив.

З листування на сайті знайомств:
– Я енергійний, рухливий, з акуратною зачіскою та доглянутою бородою.
– Та ти просто-таки міттельшнауцер.

Як пояснити виробникам одягу, що коли ти худнеш або гладшаєш і починаєш носити речі на два розміри менше або більше, то у тебе при цьому не коротшають чи не видовжуються руки?

КРОСВОРД «РИБОЛОВЛЯ»

Crossword grid with numbers 1-32 and a central image of a fisherman.

По горизонталі: 5. Прислів'я: «В умілого рибалки і ... ловить рибу!». 6. Дрібна річкова риба родини коропових. 10. Самець шуки. 11. Орган дихання у риб, що здатен поглинати кисень із води. 12. Прислів'я: «Батько – ... , то й діти у воду дивляться». 15. Велика порожниста трава з субтропіків, сировина для вудок. 16. Телеканал для справжніх прихильників риболовлі та полювання. 17. Кількість наловленої риби. 18. Спеціальна колотушка для риболовлі на сома. 21. Маленька риба родини оселедцевих, поширена в басейнах Чорного і Каспійського морів. 22. Штучна рибальська принада для ловлі хижої риби. 27. Мілководна ділянка річища, яка має вигляд валу, що перетинає її під кутом 20-30 градусів внаслідок відкладання наносів. 29. Ім'я російського письменника українського походження, любимим заняттям якого була риболовля. 30. «Рано-вранці, разом з татом, ми дружненько встаємо. На світанку, мов на ..., на рибалку їдемо» (із пісні Н. Май). 31. Прісноводна риба родини лососевих у гірських водоймах Карпат. 32. Те саме, що вудлице.

По вертикалі: 1. Риба, яку ще називають «головешка» і яка завезена до нас з країн Далекого Сходу. 2. Повесть-притча американського письменника Ернеста Гемінгуея «... і море». 3. Малесенька рибка родини оселедцевих. 4. Риб'яча ікра, солена зі спеціями. 7. Рибалка, який ловить рибу вудкою. 8. Штучна водойма для розведення риби. 9. «На риболовлі головне не риба, головне – ...». 13. «Ой ти, ... моя, – чарівна котушка, ти ловись-ловися, рибко – буде жінці юшка» (із пісні). 14. Рибальське пристосування (тягарець), прикріплений до волосіні для занурювання її у воду. 19. Прислів'я: «Риба шукає де глибше, а ... – де краще». 20. Знаряддя, пристрій для ловлі риби. 23. Цінна промислова морська риба, поширена в Чорному

і Азовському морях. 24. Прислів'я: «Краще поганий ... на рибалці, ніж хороший на роботі». 25. Риба родини лососевих з великим спинним пловцем. 26. Поширена прісноводна промислова риба. 28. Народна прикмета: «Якщо погода тепла і дощова, ... маленька – і риболовля буде вдалою». Підготував Мар'ян Слоцький

ВІДПОВІДІ
По горизонталі: 5. Долого. 6. Піскар. 10. Шуга. 11. Рибалка. 15. Бамбук. 16. Трофей. 17. Перекат. 18. Квок. 21. Тюлька. 22. Бвешня. 27. Перекат. 29. Антон. 30. Свято. 31. Форель. 32. Вудало.
По вертикалі: 1. Ротан. 2. Старий. 3. Ківа. 4. Кав'яр. 7. Вудкар. 8. Став. 9. Процес. 13. Вудочка. 14. Рубино. 19. Копина. 20. Снасть. 23. Кефаль. 24. День. 25. Карпюс. 26. Короп. 28. Хвіля.